

314 oddziałów, ponad 2,5 tysiącach kół i klubów, blisko 70 tysięcy członków

PTTK w roku jubileuszu

Przed sześćdziesięciu laty, w grudniu 1950 roku, nastąpiło połączenie Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego i Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego, co zapoczątkowało działalność i ogromne dokonania Polskiego Towarzystwa Turystyczno- Krajoznawczego.

Jubileuszowy obecny rok przyniósł wiele działań wszechstronnie popularyzujących dotychczasowy dorobek tej organizacji, dokonania jej członków i jednostek. Na terenie całego kraju odbyły się okolicznościowe sesje, konferencje, konkursy, wystawy, ważnym wydarzeniem był też VI Kongres Krajoznawczy w Olsztynie.

Wyrosło z tradycji

Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze jest najstarszym stowarzyszeniem turystów i krajoznawców w Polsce. Kontynuuje tradycje Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego i Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego, organizacji utworzonych staraniem społeczników i krajoznawców jeszcze w okresie zaborów.

Pierwsza z tych organizacji powstała w 1873 r. z siedzibą w Nowym Targu, następnie w Krakowie. Początkowo jej głównym celem było uprzętnianie i badanie gór. Zakończenie I wojny światowej i odrodzenie się Państwa Polskiego umożliwiło rozszerzenie działalności programowej, której główną ideą stało się badanie Karpat, w szczególności Tatr i Pienin oraz ułatwianie ich zwiedzania, ochrona zwierząt górskich, wspieranie przemysłu górskiego. Polskie Towarzystwo Tatrzańskie podjęło też starania związane z budową linii kolejowej oraz drogi krajowej z Krakowa do Zakopanego, a przy zaangażowaniu własnych środków finansowych budowało szlaki i ścieżki górskie, inne urządzenia służące turystom. Szczególnie wiele uwagi poświęcono budowie schronisk turystycznych oraz organizacji stacji turystycznych, z których część istnieje do dnia dzisiejszego.

Polskie Towarzystwo Krajoznawcze utworzone zostało w 1906 roku, a jego założycielami byli m. in. Aleksander Janowski, Kazimierz Kulwieć, Zygmunt Gloger. Jednym z głównych celów Towarzystwa było pokazanie, zwłaszcza młodzieży, piękna ziemi ojczystej, by w ten sposób budzić w społeczeństwie umiłowanie kraju, jego historycznego dorobku, rozwijać patriotyzm. PTK podjęło się popularyzowania wiedzy krajoznawczej, gromadzenia zbiorów naukowych, organizowania wycieczek, urządzania wystaw, opieki nad pomnikami historii i przyrody. Po odzyskaniu niepodległości PTK odegrało ogromną rolę w scalaniu ziem polskich i kształtowaniu postaw patriotycznych, popularyzowaniu różnych form turystyki. Pomysł połączenia Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego i Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego sięgał jeszcze okresu międzywojennego, bowiem już wtedy istniały między nimi liczne związki, mimo różnic organizacyjnych i programowych. Ostatecznie został zrealizowany w powojennej Polsce, w nowych warunkach,

z uznania potrzeby stworzenia jednej silnej organizacji turystycznej, obejmującej zasięgiem cały kraj. Ostatnie Zjazdy Delegatów obu Towarzystw odbyły się w Warszawie, 16 grudnia 1950 r. W dniu następnym, tj. 17 grudnia 1950 r., na wspólnym Zjeździe PTT i PTK zostało dokonane połączenie obu Towarzystw, pod nową nazwą Polskie Towarzystwo Turystyczno - Krajoznawcze.

Od swego powstania PTTK rozwija i upowszechnia krajoznawstwo i turystykę kwalifikowaną we wszystkich jej formach, od turystyki pieszej, górskiej i nizinnej począwszy, przez kolarską, kajakową, żeglarską, konną i narciarską, aż po motorową i imprez na orientację. Towarzystwo wypracowało i upowszechniło krajoznawczy program turystyki, którego treścią jest poznawanie Ojczyzny, ochrona przyrody, krajobrazu i zabytków. Stwarza warunki ułatwiające turystom i krajoznawcom wędrowanie po kraju i poza jego granicami.

Ogromne są zasługi Towarzystwa związane ze znakowaniem i utrzymaniem szlaków turystycznych różnych typów. Stworzyło też i upowszechnia system odznak turystyki kwalifikowanej służący budzeniu zainteresowania różnymi formami turystyki i krajoznawstwa.

Bardzo istotną rolę w życiu Towarzystwa i upowszechnianiu turystyki i krajoznawstwa spełniają wyspecjalizowane jednostki organizacyjne PTTK – Centralny Ośrodek Turystyki Górskiej w Krakowie, Centrum Fotografii Krajoznawczej PTTK w Łodzi, Centralna Biblioteka im. K. Kulwiecia w Warszawie, Centrum Turystyki Wodnej PTTK, Ogólnopolskie Centrum Szkolenia Podwodnego KDP PTTK.

Członków PTTK, podobnie jak jego poprzedników, łączy pasja uprawiania turystyki, odkrywania piękna swojego kraju, chęć społecznego działania. Dzięki temu Towarzystwo wciąż pozostaje najważniejszą organizacją społeczną polskiej turystyki.

W roku jubileuszu Zarząd Główny PTTK ustanowił Odznakę Turystyczną „60 – lecia PTTK”, która mogą zdobywać turyści powyżej ósmego roku życia, niezależnie od uprawianej dyscypliny turystyki kwalifikowanej.

PTTK w roku jubileuszu

VI Kongres Krajoznawczy

Ważnym dla Towarzystwa wydarzeniem roku jubileuszowego był VI Kongres Krajoznawstwa Polskiego, który odbył się w dniach 10-12 września w Olsztynie, pod hasłem „Polska w Europejskiej Rodzinie. Przenikanie kultur, idei, wartości. Powinności Krajoznawców”. Zorganizowany został wspólnie przez Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego i Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego. Patronat nad Kongresem objął Parlament Europejski oraz jego Przewodniczący prof. Jerzy Buzek.

Prace nad przygotowaniem VI Kongresu rozpoczęte zostały już w 2008 roku, a nad jego kształtem programowym czuwał Komitet Naukowo-Programowy pod przewodnictwem prof. dr hab. Janusza Zdebskiego. Dzięki pracom Komitetu ukazało się pięć zeszytów przedkongresowych przygotowujących uczestników do debaty. Zgodnie z tradycją ważnym elementem przygotowań były też sejmiki przedkongresowe, których zorganizowano 24. Podjęto też wydanie pierwszych kanonów krajoznawczych województw.

W przeddzień Kongresu jego uczestnicy wzięli udział w wycieczkach krajoznawczych pozwalających poznać najciekawsze miejsca Warmii i Mazur, w tym Kanał Elbląski, obchodzący w roku bieżącym swoje 150 –lecie, czy tereny „Wokół Grunwaldu” – też z okazji 600 – lecia zwycięskiej bitwy.

W wystąpieniu inauguracyjnym Kongres prezes Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego dr Lech Drożdżyński akcentował powinności krajoznawców wobec określania kierunków polskiego krajoznawstwa w zjednoczonej Europie, a Katarzyna Sobierajska, wiceminister w Ministerstwie Sportu i Turystyki zwróciła uwagę, że hasło przyświecające Kongresowi wpisuje się w przyszłość turystyczną Polski, w kraju i Europie.

W pierwszym dniu Kongresu wręczono działaczom Towarzystwa odznaki honorowe „Zasłużony Dla Kultury Polskiej”. Otrzymali je: Anna Andrusikiewicz, Adam Czarnowski, Stanisław Harajda, Włodzimierz Łęcki, Włodzimierz Majdewicz, Krzysztof Mazurski, Maria Rydel, Marek Staffa, Edward Wieczorek, Janusz Zdebski. Kolejnym akcentem inauguracji było wręczenie nagród ZIEMI następującym osobom i instytucjom: Stefan Bratkowski, Kazimierz Kutz, Barbara Wachowicz, Wojciech Nowakowski, Rodzina Rydlów, Krzysztof Jerzy Jasiuk, Związek Stowarzyszeń Regionalnych Rzeczypospolitej Polskiej.

W pierwszym dniu obrad Kongresu zaprezentowanych zostało kilka referatów podejmujących tematykę historyczną, krajoznawczą, przyrodniczą. Obrady drugiego dnia odbywały się w czterech zespołach tematycznych:

- Przemiany krajobrazu kulturowego w Polsce. Tradycja, współczesność, przyszłość;
- Krajoznawstwo w społeczeństwie wiedzy;
- Krajoznawstwo wobec wyzwań integrującej się Europy;
- Asymilacja i współistnienie kultur na przestrzeni dziejów w Polsce.

Uczestnicy Kongresu Krajoznawstwa Polskiego sformułowali i przyjęli końcowe Przesłanie, w którym czytamy między innymi:

Obrady Kongresu ukazały trwałą tysiącletnią obecność naszego kraju i narodu w kulturze europejskiej. Świadomość europejska to rozumienie polskiego wkładu w kształtowanie kultury kontynentu, rozumienie wspólnoty dziejów i dojrzały wybór form koegzystencji. Poznanie dziejów Ziemi Ojczyściej uświadamia fakt wspólnego trwania z narodami Europy Środkowej, jest zarazem lekcją wzajemnego szacunku i tolerancji.

Krajoznawstwo to proces edukacji społecznej, źródło humanizacji społeczeństwa, budzenie wrażliwości i poczucia odpowiedzialności wobec środowiska przyrodniczego oraz szacunku dla pamiątek przeszłości.

Szczególne uwagę w pracy krajoznawczej należy poświęcić dzieciom i młodzieży. W dorosłym życiu istotne miejsce zajmują krajobrazy lat dziecięcych i młodzieńczych. To wówczas kształtuje się pierwsze poczucie patriotyzmu i tożsamości kulturowej, dlatego też wspieramy wszelkie działania mające na celu rozwijanie zainteresowań turystyką i krajoznawstwem w polskich rodzinach i szkołach (...).

W szczególności uczestnicy apelują:

- O podjęcie prac nad ustawą dotyczącą ochrony krajobrazu kulturowego miast historycznych;*
- O ochronę krajobrazu kulturowego przez tworzenie „parków kulturowych”;*
- O podniesienie rangi krajoznawstwa na wszystkich poziomach edukacji i wychowania;*
- O wspieranie inicjatyw związanych z edukacją krajoznawczą dzieci i młodzieży (...)*

Wystawa „Krajoznawców portret własny”

Symbolicznym niejako wydarzeniem i formą podsumowania 60 lat działalności PTTK oraz spuścizny poprzednich organizacji, z których ono wyrosło - było otwarcie wystawy pod nazwą „Polskich turystów-krajoznawców portret własny”, przygotowanej wspólnie przez Muzeum Sportu i Turystyki w Warszawie oraz Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze.

Jej uroczyste otwarcie odbyło się 15 listopada br. w warszawskim Centrum Olimpijskim. Uczestniczyli w nim wybitni działacze PTTK, przedstawiciele oddziałów, zaproszeni goście, dziennikarze. W okolicznościowym wystąpieniu dr Lech Drożdżyński, prezes PTTK powiedział między innymi: - *Świętujemy rok dla nas szczególnie, rok 60-lecia działalności Towarzystwa, a więc akcentujemy z tej okazji naszą historię, dokonania, ale także tradycje i dorobek naszych poprzedników, również wcześniejszych organizacji - Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego i Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego. Z ich zjednoczenia w 1950 roku powstała duża, silna organizacja, która skupiała setki tysięcy ludzi i do dziś pozostała największą organizacją pozarządową. Odwołujemy się do naszych wspaniałych tradycji, których skromnym świadectwem są także zgromadzone na tej wystawie eksponaty.*

Wystawa pokazuje zaledwie wycinek z bogatej historii Towarzystwa i osób, które były z nim związane działalnością społeczną bądź uczestniczyli w organizowanych turystycznych imprezach. Przede wszystkim jest wielką opowieścią o ludziach, dla których życiowym wyborem stała się pasja wędrowania i poznawania ojczyzniego kraju.

Zaprezentowane zostały na wystawie liczne fotografie prezentujące uczestników imprez organizowanych w ramach różnych form turystyki, grupy turystów sprzed kilkudziesięciu lat i współcześnie, wędrowni szlakami, spływy kajakowe i autokary na bieszczadzkiej obwodnicy. W gablotach przyciągają uwagę odznaki różnego

typu, legitymacje i podobne eksponaty. Na ścianach znalazły się plakaty wydane z okazji niektórych wydarzeń, w centrum sali jest rower sprzed lat z turystycznym ekwipunkiem, wyeksponowano pamiątki związane z dr Mieczysławem Orłowiczem, w tym jego podręczną torbę i słynny czajnik.

Organizatorzy wystawy chcieli pokazać, że chociaż tyle zmieniło się przez kilkadziesiąt lat w polskiej turystyce – to niezmienna pozostaje idea łącząca członków PTTK jaką jest chęć poznawania kraju i świata, radość z aktywności i bezpośredniego kontaktu z przyrodą. Wystawa ta ma ważny walor edukacyjny, poznają ją również dzieci i młodzież szkolna, bowiem z Centrum Olimpijskiego ruszy następnie do Oddziałów PTTK w całym kraju.

Wydarzenia roku jubileuszowego zakończy seminarium, zaplanowane w połowie grudnia br., czyli dokładnie 60 lat od utworzenia tej organizacji. Odbędzie się w Centrum Olimpijskim w Warszawie.

PTTK współcześnie

Ta jedna z najstarszych w Polsce organizacji społecznych turystyki jest jednocześnie największą. Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze zrzesza w 2010 roku blisko 70 tysięcy członków. Działają oni w ponad 2,5 tysiącach kół i klubów PTTK. Koła i kluby tworzą Oddziały PTTK – terenowe jednostki Towarzystwa posiadające osobowość prawną. Obecnie w Polsce działa 314 oddziałów PTTK.

Towarzystwo wypracowało i upowszechniło krajoznawczy program turystyki, którego treścią jest poznawanie Ojczyzny, ochrona przyrody, krajobrazu i zabytków, stworzyło też oryginalny model turystyki aktywnej, który obejmuje właściwie wszystkie formy turystyki – pieszą nizinną i górską, kolarską, kajakową, żeglarską, konną, motorową narciarską oraz podwodną. W każdej z tych dyscyplin działa w strukturze Towarzystwa sieć Komisji Społecznych i Klubów, wykwalifikowana kadra i oryginalny system odznak.

W ramach działalności komisji, klubów i oddziałów PTTK organizowane są każdego roku tysiące rajdów, zlotów, spływów i innych imprez turystyczno-krajoznawczych, w których bierze udział w ciągu roku prawie milion osób. Korzystają oni też z rozbudowanej bazy obiektów turystycznych PTTK: schronisk górskich, ośrodków kempingowych, pól namiotowych i innych obiektów hotelarskich, gdzie na turystów czekają tysiące miejsc noclegowych o różnicowanym standardzie oraz liczne miejsca w obiektach gastronomicznych.

Przez najatrakcyjniejsze tereny w Polsce przebiega prawie 70 tysięcy kilometrów wyznakowanych przez PTTK szlaków, w tym również transeuropejskie szlaki piesze i rowerowe, nad którymi merytoryczną i prawną opiekę sprawuje również PTTK.

W gestii Towarzystwa jest Regionalnych Muzeów, które są ośrodkami tradycji ruchu turystyczno-krajoznawczego, działa też 25 Regionalnych Pracowni Krajoznawczych, które pomagają w zachowaniu, promocji i rozwoju kultury regionalnej, natomiast Ośrodki Kultury Turystyki Górskiej PTTK prowadzą działalność edukacyjną i propagują kulturę na szlaku.

PTTK jest wreszcie wydawcą literatury turystycznej przewodników, monografii krajoznawczych a także wydawnictw służących szkoleniu kadry turystycznej.

Towarzystwo jest organizatorem wielu przedsięwzięć służących popularyzacji krajoznawstwa, takich jak:
Ogólnopolski Młodzieżowy Turniej Turystyczno-Krajoznawczy,

Ogólnopolski Młodzieżowy Konkurs Krajoznawczy „Poznajemy Ojcowiznę”,

Ogólnopolski konkurs na Najlepszy Szkolny Klub Turystyczno-Krajoznawczy, który popularyzuje uprawianie turystyki aktywnej i krajoznawstwa wśród dzieci i młodzieży.

